

ANALIZA I ZNAČAJ APSOLUTNIH POKAZATELJA BEZBJEDNOSTI SAOBRAĆAJA

Doc. dr Tihomir Đurić, dipl. inž. saobraćaja, Saobraćajni fakultet u Doboju, Vojvode
Mišića 52, 74000 Doboju, Republika Srpska, e- mail: mrdjtih@teol.net

Doc. dr Zdravko Nunić, dipl. inž. mašinstva, Saobraćajni fakultet u Doboju, Vojvode
Mišića 52, 74000 Doboju, Republika Srpska, e- mail: nunicz@teol.net,

Vladan Đurić, Saobraćajni fakultet u Doboju, Vojvode Mišića 52, 74000 Doboju, Republika
Srpska, e- mail: vladandjuric@gmail.com

Josip Jerković, Internacionalni univerzite Travnik u Travniku,
Bunar bb, 72 270 Travnik, Bosna i Hercegovina

Abstract: Predmet istraživanja ovog rada, jesu direktni pokazatelji bezbjednosti saobraćaja. Analizom ovih pokazatelja na području Republike Srpske biće ispitano stanje bezbjednosti saobraćaja na putevima Republike Srpske, tj. da li je bezbjednost saobraćaja na putevima Republike Srpske na zadovoljavajućem nivou, te da li postoji potreba da se sprovedu odgovarajuće mjere i akcije koje će dovesti do unapređenja bezbjednosti saobraćaja u Republici Srpskoj.

Cilj istraživanja, jeste pokazati da na području Republike Srpske nije uspostavljen adekvatan sistem upravljanja bezbjednošću saobraćaja, da sama bezbjednost nije na zadovoljavajućem nivou i da je potrebno preduzeti odgovarajuće mjere u cilju unaprijeđenja postojećeg stanja bezbjednosti saobaraćaja.

Ključne riječi: apsolutni pokazatelji, saobraćajne nezgode, bezbjednost saobraćaja

ANALYSIS AND SIGNIFICANCE OF ABSOLUTE INDICATORS ROAD SAFETY

Abstract: The subject of this paper, are direct indicators of traffic safety. The analysis of these indicators in the Republic of Serbian state will be examined road safety of the Republic of Serbian, ie. whether the road safety of the Republic of Serbian satisfactory, and whether there is a need to implement appropriate measures and actions that will lead to the improvement of traffic safety in the Republic of Serbian.

The goal of research is to show that in the Republic of Serbian no adequate system of traffic safety management, to security alone is not satisfactory and needed to take appropriate measures in order to improve the current security situation traffic congestion.

Keywords: absolute figures, traffic accidents, traffic safety

1. Uvod

Saobraćajne nezgode su jedan od najznačajnijih globalnih problema u kojima strada veliki broj ljudi. Sa ovim problemom suočavaju se sve zemlje zbog čega sve moraju učestvovati u njegovom rješavanju. To podrazumijeva njihovo kako pojedinačno, tako i zajedničko djelovanje. Pojedinačno djelovanje podrazumijeva da svaka zemlja treba da prati stanje bezbjednosti saobraćaja na svojoj teritoriji i da preduzima odgovarajuće mjere za unaprijeđenje tog stanja, dok zajedničko djelovanje podrazumijeva međunarodnu saradnju većeg broja zemalja u cilju unaprijeđenja bezbjednosti saobraćaja na globalnom nivou.

Analiza saobraćajnih nezgoda i njihovih posledica se odnosi na analizu postojećeg stanja bezbjednosti saobraćaja, kao i istraživanje mjera i metoda koje dovode do smanjenja i sprečavanja nastanka saobraćajnih nezgoda i njihovih posledica.

Ovaj rad je koncipiran na način da, pored uvodnih i zaključnih razmatranja, sadrži analizu direktnih pokazatelja bezbjednosti saobraćaja. Analiza je sprovedena na području Republike Srpske. U prvom dijelu je sprovedena analiza apsolutnih pokazatelja bezbjednosti saobraćaja koja je obuhvatila analizu apsolutnih pokazatelja o saobraćajnim nezgodama i analizu apsolutnih pokazatelja o posledicama saobraćajnih nezgoda. Analiza nivoa bezbjednosti saobraćaja na osnovu direktnih i indirektnih pokazatelja je veoma značajna i odnosi se na statističku obradu podataka o bezbjednosti saobraćaja. Obrada podataka podrazumijeva prikupljanje podataka iz različitih izvora, te njihovu detaljnu i preciznu analizu, poređenje i kombinovanje, a sve radi donošenja odluka koje će biti primjenjene u praksi i koje će obezbijediti veći nivo bezbjednosti saobraćaja. Na kraju će biti dato obrazloženje značaja sprovođenja ovakvih analiza, kao i zaključak sa predlog mjera za unaprijeđenje bezbjednosti saobraćaja na području Republike Srpske.

2. Analiza direktnih pokazatelja bezbjednosti saobraćaja

Za efikasno funkcionisanje sistema bezbjednosti saobraćaja, potrebno je ažurno praćenje pojava koje dovode do nastanka štetnih događaja, odnosno dovode do saobraćajnih nezgoda u kojima stradaju lica i nastaju materijalne štete. Potreba stalnog praćenja i iznalaženja novih saznanja o mogućnostima poboljšanja bezbjednosti u saobraćaju treba da bude kontinuirana orijentacija svih društvenih struktura. U toku provođenja pojedinih aktivnosti u oblasti bezbjednosti saobraćaja treba da se osigura saradnja, koordinacija i razmjena informacija između svih učesnika u provođenju tih aktivnosti.⁸⁶ Da bi se postigli željeni rezultati u oblasti bezbjednosti saobraćaja, potrebno je da se sprovedu odgovarajuće analize trenutnog stanja bezbjednosti na putevima koje će omogućiti sagledavanje postojećih problema, kao i definisanje akcionih planova za unaprijeđenje bezbjednosti. Stalno analizirajući, upoređujući i ocjenjujući stanje bezbjednosti saobraćaja, ocjenjuju se i dalje razvijaju mjere i aktivnosti na unaprijeđivanju bezbjednosti saobraćaja i smanjivanju stradanja u saobraćaju.⁸⁷ Direktni pokazatelji bezbjednosti saobraćaja na putevima zasnivaju se na analizi saobraćajnih nezgoda i njihovih posledica i po svojoj strukturi daju jasnu sliku o trenutnom stanju. Konkretni su i mjerljivi i isključuju subjektivizam analitičara. Dije se u dvije grupe: apsolutne i relativne pokazatelje. S obzirom da kvalitetna analiza direktnih pokazatelja pruža veliki broj korisnih informacija o trenutnom stanju, čime daje osnovu za projektovanje akcionih planova i kontramjera, u nastavku rada će biti sprovedena upravo detaljna analiza direktnih pokazatelja bezbjednosti saobraćaja i to na području Republike Srpske.

3. Apsolutni pokazatelji bezbjednosti saobraćaja na putevima

Apsolutni pokazatelji predstavljaju jedan vid direktnih pokazatelja bezbjednosti saobraćaja i dijele se u dvije grupe u zavisnosti od toga da li se odnose na saobraćajne nezgode ili

⁸⁶ Lindov, O. i Pravdić, Lj., (2009.), *Značaj evidentiranja i sanacije opasnih dionica na cestama u funkciji smanjenja broja stradalih u saobraćaju*, u publikaciji: Drugi BiH Kongres o cestama, Sarajevo: Udruženje konsultanata inženjera BiH, str. 2.

⁸⁷ Lipovac, K., (2008.), *Bezbednost saobraćaja*, Beograd: Javno preduzeće Službeni list SRJ, str. 96.

posljedice saobraćajnih nezgoda. Postoji veliki broj apsolutnih pokazatelja o saobraćajnim nezgodama među kojima su najznačajniji sledeći:

- ukupan broj saobraćajnih nezgoda,
- broj saobraćajnih nezgoda sa materijalnom štetom,
- broj saobraćajnih nezgoda sa nastradalim licima,
- broj saobraćajnih nezgoda sa lakim tjelesnim povredama,
- broj saobraćajnih nezgoda sa teškim tjelesnim povredama,
- broj saobraćajnih nezgoda sa poginulim licima i
- ponderisani broj saobraćajnih nezgoda.⁸⁸

Ovi pokazatelji se, prije svega, odnose na aktivnu bezbjednost saobraćaja. Aktivna bezbjednost obuhvata preventivne mjere koje dovode do sprečavanja ili smanjenja vjerovatnoće nastanka saobraćajnih nezgoda. Oni se, prema svojoj strukturi, manjim dijelom odnose i na pasivnu bezbjednost saobraćaja. Iako su ovi pokazatelji veoma značajni ikod njih postoje određeni problemi koji se odnose na fenomen tzv. **tamne brojke**. Tamna brojka ukazuje na postojanje određenog broja saobraćajnih nezgoda koje su se dogodile, a koje iz određenih razloga nisu evidentirane. Broj ovih nezgoda varira od zemlje do zemlje, a veći broj se javlja u manje razvijenim zemljama. To je i razumljivo imajući u vidu da manje razvijene zemlje manje pažnje i sredstava posvećuju upravljanju saobraćajem i unaprijeđenju bezbjednosti na putevima. Ovdje treba napomenuti da tamna brojka u velikoj mjeri zavisi od organizovanosti životnog sistema bezbjednosti saobraćaja i spremnosti države i drugih subjekata da adekvatno reaguju u vezi saobraćajne nezgode.

U slučaju Bosne i Hercegovine, a time i Republike Srpske kao njenog sastavnog dijela, u načelu se prihvata opcija da se može upravljati stanjem bezbjednosti saobraćaja, ali se nije u potpunosti realizovao sistem upravljanja. Razlozi za to su, između ostalog, što naučne institucije ne uspijevaju da okupe odgovarajuće profile stručnjaka, ne postoji dovoljna koordinacija države, ne izdvaja se dovoljno finansijskih sredstava i slično.⁸⁹

Iako u Republici Srpskoj nije konstruisan odgovarajući sistem upravljanja bezbjednošću saobraćaja, postoje institucije koje nastoje da prikupe što više podataka, da ih približe javnosti i na taj način unaprijede ovu oblast. Na osnovu raspoloživih podataka slijedi analiza bezbjednosti saobraćaja na području Republike Srpske. Prva stavka u analizi apsolutnih pokazatelja o saobraćajnim nezgodama jeste pokazatelj o ukupnom broju saobraćajnih nezgoda. Ovaj pokazatelj je veoma značajan jer omogućava sagledavanje osnovog problema bezbjednosti saobraćaja, a to su saobraćajne nezgode, kao i projektovanje optimalnih kontramjera za smanjivanje i sprečavanje nastanka saobraćajnih nezgoda. Slijedi tabelarani i grafički prikaz ukupnog broja saobraćajnih nezgoda za period 2004. – 2014. godine.

Tabela 21: Ukupan broj saobraćajnih nezgoda na području Republike Srpske

Izvor: [<http://www.rzs.rs.ba>, 2015.]

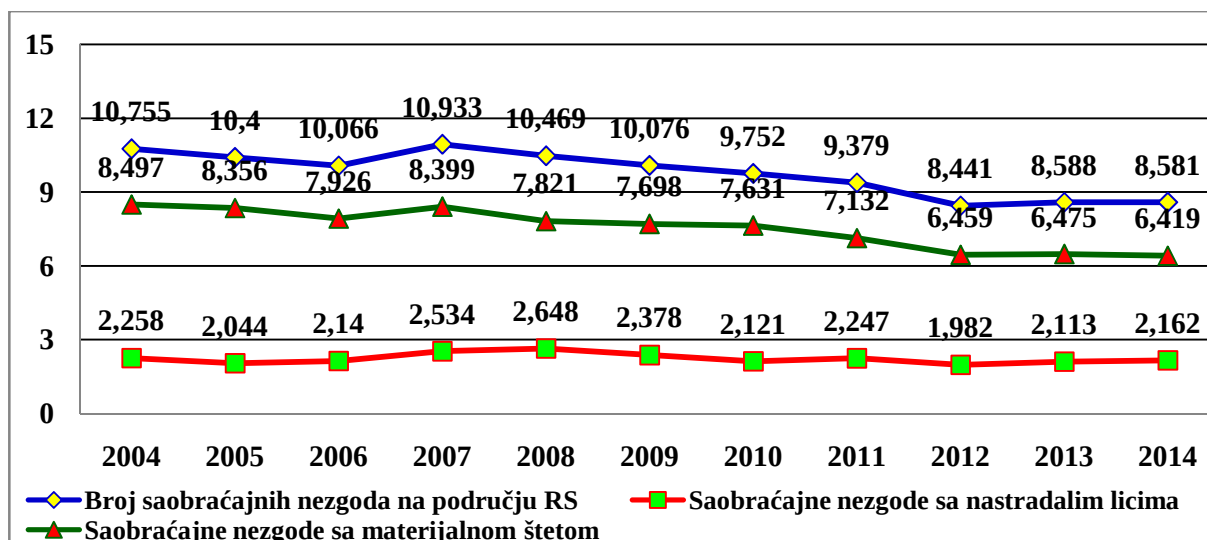
Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Broj saobraćajnih nezgoda na području RS	10.755	10.400	10.066	10.933	10.469	10.076	9.752	9.379	8.441	8.588	8.581
Saobraćajne nezgode sa nastradalim licima	2.258	2.044	2.140	2.534	2.648	2.378	2.121	2.247	1.982	2.113	2.162

⁸⁸ Lipovac, K., (2008.), *Bezbednost saobraćaja*, Beograd: Javno preduzeće Službeni list SRJ, str. 78. – 79.

⁸⁹ Lindov, O. i dr. (2007.), *Sigurnost cestovnog saobraćaja u Bosni i Hercegovini*, u publikaciji: Zbornik – Nezgode i nesreće i mjere za njihovo sprječavanje, Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, str. 1.

Saobraćajne nezgode sa materijalnom štetom	8.497	8.356	7.926	8.399	7.821	7.698	7.631	7.132	6.459	6.475	6.419
---	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Saobraćajne nezgode su jedan od osnovnih problema današnjice, kako u zemljama sa razvijenim sistemom bezbjednosti saobraćaja, tako i u onim zemljama sa manje razvijenim sistemom. Saobraćajne nezgode predstavljaju značajan problem u Republici Srpskoj, te se zbog toga nastoje provesti odgovarajuće mjere i aktivnosti kako bi se broj saobraćajnih nezgoda sveo na što je moguće manji nivo. Broj saobraćajnih nezgoda u Republici Srpskoj varira iz godine u godinu. Na osnovu dijagrama 1. može se uočiti da je najveći broj saobraćajnih nezgoda na području Republike Srpske zabilježen 2007. sa ukupno 10.933 saobraćajnih nezgoda. Sagledavanjem dijagrama, može se vidjeti da je ovaj broj od 2007. godine postepeno opadao što je veoma značajno za bezbjednost saobraćaja. Broj saobraćajnih nezgoda u 2014. godini je opao u odnosu na 2007. godinu za 21,51%, a u odnosu na 2013. godinu broj saobraćajnih nezgoda u 2014. se smanjio za sedam saobraćajnih nezgoda, što je dobro sa aspekta bezbjednosti saobraćaja, ali nedovoljno kako bi se bezbjednost saobraćaja na području Republike Srpske podigla na veći, odnosno bolji nivo u odnosu na trenutno stanje. To znači da je potrebno sprovesti aktivnije mjere unaprijeđenja bezbjednosti saobraćaja koje će dovesti do kontinuiranog smanjenja broja saobraćajnih nezgoda, a samim tim i njihovih posledica. Nakon analize ukupnog broja saobraćajnih nezgoda, slijedi analiza broja saobraćajnih nezgoda sa materijalnom štetom i saobraćajnih nezgoda sa nastradalim licima. Broj saobraćajnih nezgoda sa materijalnom štetom svoj najveći vrhunac dostigle 2004. godine sa ukupnim brojem od 8.497 saobraćajnih nezgoda sa materijalnom štetom. Ovaj broj je postepeno opadao u periodu od 2005. –2006. godine, nakon čega je u 2007. godini zabilježen blagi porast broja saobraćajnih nezgoda. Dalje se može vidjeti da je broj saobraćajnih nezgoda sa materijalnom štetom opadao u periodu od 2008. godine, pa sve do kraja posmatranog perioda. Na osnovu podataka iz dijagrama 1 o broju saobraćajnih nezgoda sa nastradalim licima može se uočiti da se na području Republike Srpske godišnje dogodi oko 2.000 saobraćajnih nezgoda sa nastradalim licima, što je veoma problematično za bezbjednost saobraćaja na putevima Republike Srpske. Ovo ukazuje na to da upravljanje bezbjednošću saobraćaja na području Republike Srpske nije kvalitetno organizovano i da u poslednjih jedanaest godina nisu preduzete adekvatne akcione mjere kako bi se broj ovih saobraćajnih nezgoda smanjio, tj. kako bi se poboljšala bezbjednost učesnika u saobraćaju.

Dijagram 14: Ukupan broj saobraćajnih nezgoda u Republici Srpskoj

Sledeća karika u analiziranju apsolutnih pokazatelja o saobraćajnim nezgodama su pokazatelji o broju saobraćajnih nezgoda sa teškim i lakim tjelesnim povredama. Radi njihovog lakšeg sagledavanja i analiziranja, ova dva pokazatelja će biti sjedinjena u jednu grupu u kojoj će biti prikazani podaci o broju saobraćajnih nezgoda sa povrijeđenim licima, a koji će se sastojati od podataka koji se odnose na nezgode i sa lakim i sa teškim tjelesnim povredama.

Tabela 2: Broj saobrać. nezgoda sa povrijeđenim i poginulim licima na području Republike Srpske

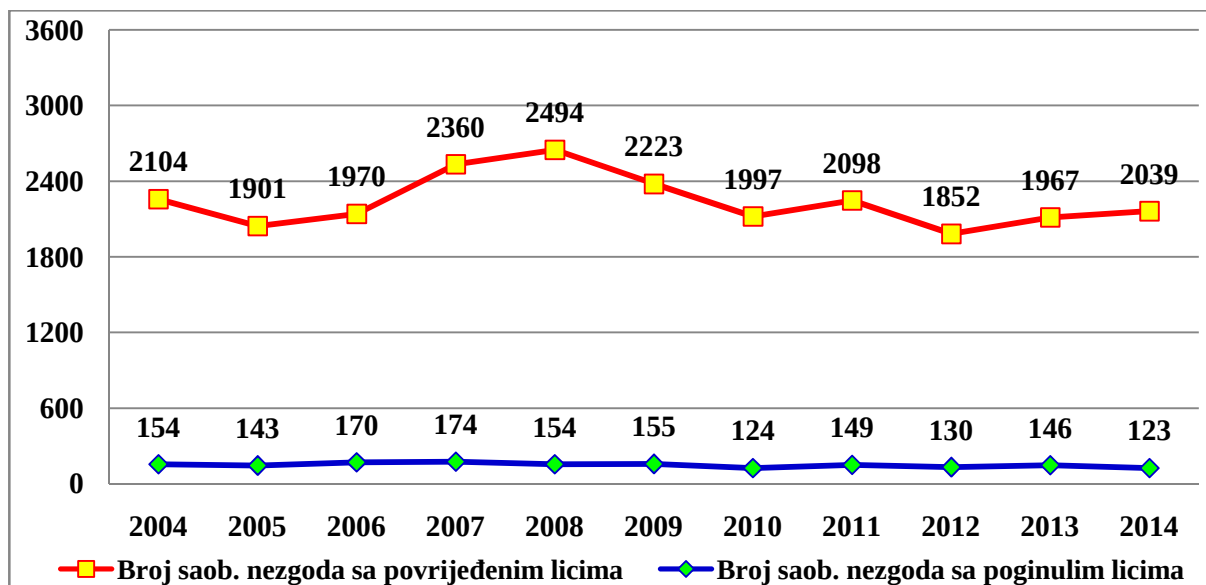
Izvor: [<http://www.rzs.rs.ba>,2015.]

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Broj saob. nezgoda sa poginulim licima	154	143	170	174	154	155	124	149	130	146	123
Broj saob. nezgoda sa povrijeđenim licima	2104	1901	1970	2360	2494	2223	1997	2098	1852	1967	2039

Na osnovu dijagrama 2. na kome je prikazan broj saobraćajnih nezgoda sa povrijeđenim i poginulim licima, može se vidjeti da je najmanji broj saobraćajnih nezgoda sa povrijeđenim licima zabilježen 2012. godine sa 1.852 saobraćajne nezgode sa povrijeđenim licima, što je za 25,74% manje u odnosu na 2008. godinu u kojoj je zabilježen najveći broj saobraćajnih nezgoda sa povrijeđenim licima na području Republike Srpske. Ono što je negativno jeste da je broj saobraćajnih nezgoda sa povrijeđenim licima nakon 2012. godine konstantno povećavan.

U 2014. godini došlo je do povećanja broja ovih nezgoda za 10% u odnosu na 2012. godinu kao godinu sa najmanjim brojem ovih nezgoda, dok se u odnosu na 2013. godinu broj saobraćajnih nezgoda sa povrijeđenim licima u 2014. godini povećao za 3,66%. To ukazuje na činjenicu da najmanji broj saobraćajnih nezgoda sa povrijeđenim licima u 2012. godini nije rezultat određenih planova i aktivnosti, nego upućuje na slučajan ishod takvog događaja. Pored toga, na osnovu prikazanih podataka može se uvidjeti da broj saobraćajnih nezgoda sa povrijeđenim licima u poslednjih jedanaest godina iznosi preko 1.900 nezgoda što je neprihvatljivo za teritoriju kao što je Republika Srpska. Pokazatelj o broju saobraćajnih nezgoda sa poginulim licima je poslednji, ali veoma značajan pokazatelj na osnovu koga se pristupa analiziranju apsolutnih pokazatelja o saobraćajnim nezgodama.

Posmatrajući Tabelu 2. može se uočiti da se ne preduzimaju ozbiljne akcije kojima se unaprijeđuje bezbjednost saobraćaja. O tome govori konstantna promjenljivost broja saobraćajnih nezgoda sa poginulim licima. Broj ovih nezgoda se, iz godine u godinu, javlja spontano bez ikakvih naznaka upravljanja ovim segmentom. Ono što je posebno zabrinjavajuće jeste da se svake godine dogodi više od stotinu nezgoda ovog tipa.

Dijagram 2: Broj saobraćajnih nezgoda sa povrijeđenim i poginulim licima

Posmatrajući po godinama, u 2005. godini u odnosu na 2004. godinu došlo je do pada ovih saobraćajnih nezgoda da bi odmah nakon toga, u 2006. i 2007. godini, došlo do njihovog porasta. 2007. godina predstavlja godinu sa najvećim brojem saobraćajnih nezgoda sa poginulim licima u posmatranom periodu. U naredne tri godine uočava se pad broja ovih nezgoda, gdje su u 2010. godini zabilježene 124 nezgode ovog tipa. Nakon toga ponovo dolazi do rasta broja ovih nezgoda. Zabrinjavajući je podatak da je u 2013. godini u odnosu na 2012. godinu došlo do porasta broja saobraćajnih nezgoda sa poginulim licima za 12%. Međutim, ohrabruje podatak da je broj ovih nezgoda u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu opao za 15,75%, ali da bi to zaista bio ohrabrujući podatak ovaj trend bi se morao nastaviti i u narednim godinama. Nakon pojedinačne analize apsolutnih pokazatelja o saobraćajnim nezgodama slijedi njihov sumarni pregled koji je predstavljen u Tabeli 3 i dijagramu 3.

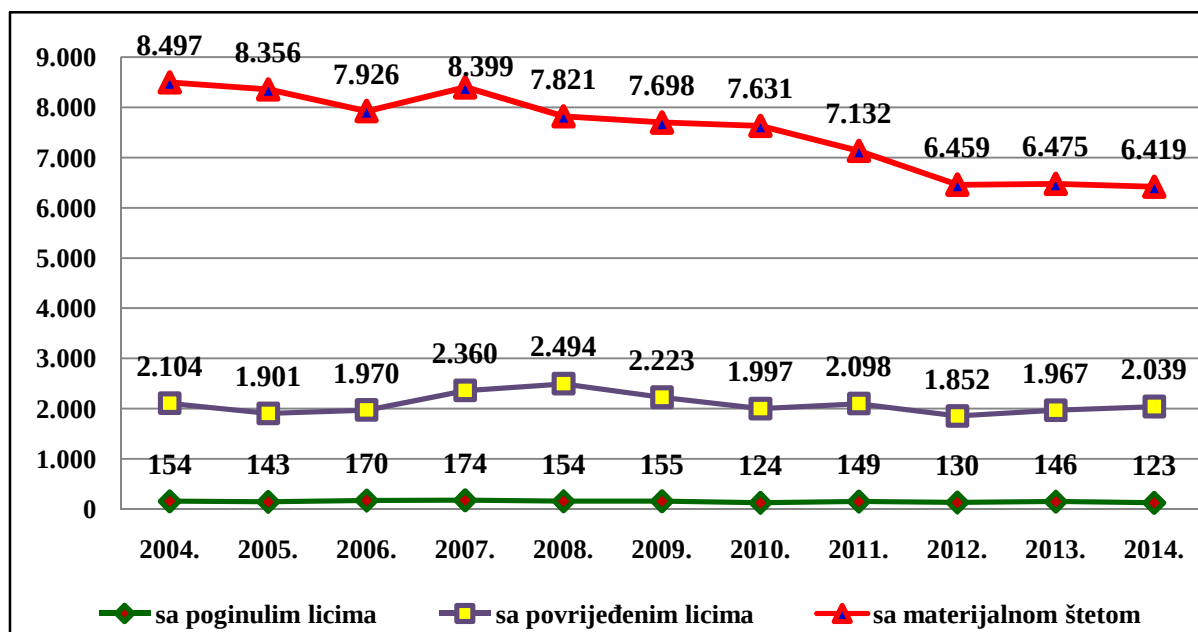
U posljednjih jedanaest godina na području Republike Srpske dogodilo se 107.440 saobraćajnih nezgoda, od čega 82.813 saobraćajnih nezgoda sa materijalnom štetom i 24.627 saobraćajnih nezgoda sa nastradalim licima. Od ukupnog broja nezgoda sa nastradalim licima, 6,59% se odnosi na saobraćajne nezgode sa poginulim licima, a preostalih 93,41% na saobraćajne nezgode sa povrijeđenim licima.

Tabela 3: Pregled apsolutnih pokazatelja bezbjednosti saobraćaja o saobraćajnim nezgodama

Izvor: [<http://www.rzs.rs.ba>, 2015.]

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	Ukupno
A. Saob. nezgode sa nastradalim licima	2.258	2.044	2.140	2.534	2.648	2.378	2.121	2.247	1.982	2.113	2.162	24.627
1. Saob. nezgode sa poginulim licima	154	143	170	174	154	155	124	149	130	146	123	1.622
2. Saob. nezgode sa povrijeđenim licima	2.104	1.901	1.970	2.360	2.494	2.223	1.997	2.098	1.852	1.967	2.039	23.005
B. Saob. nezgode sa materijalnom štetom	8.497	8.356	7.926	8.399	7.821	7.698	7.631	7.132	6.459	6.475	6.419	82.813

C. Ukupan broj saob. nezgoda	10.755	10.400	10.066	10.933	10.469	10.076	9.752	9.379	8.441	8.588	8.581	107.440
------------------------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	-------	-------	-------	-------	-------	---------

Dijagram 3: Pregled apsolutnih pokazatelja bezbjednosti saobraćaja o saobraćajnim nezgodama

4. Pokazatelji o posljedicama saobraćajnih nezgoda

Apsolutni pokazatelji o posljedicama saobraćajnih nezgoda su dio direktnih pokazatelja. Ovi pokazatelji se odnose na definisanje broja i strukture povrijeđenih i veličine materijalne štete. Kao najznačajniji apsolutni pokazatelji o posljedicama saobraćajnih nezgoda izdvajaju se:

- veličina materijalne štete,
- broj nastradalih,
- broj lakše povrijeđenih,
- broj teže povrijeđenih i
- broj poginulih u saobraćajnim nezgodama.⁹⁰

U ovom dijelu rada biće tabelarno i grafički prikazana analiza apsolutnih pokazatelja o posljedicama saobraćajnih nezgoda na području Republike Srpske, pri čemu i ovdje treba napomenuti da se, kao i kod analize apsolutnih pokazatelja o saobraćajnim nezgodama, javlja fenomen **tamne brojke**⁹¹. Prvi korak u analiziranju ovih pokazatelja biće analiza broja nastradalih lica u saobraćajnim nezgodama.

Tabela 4: Broj nastradalih lica u saobraćajnim nezgodama na području Republike Srpske

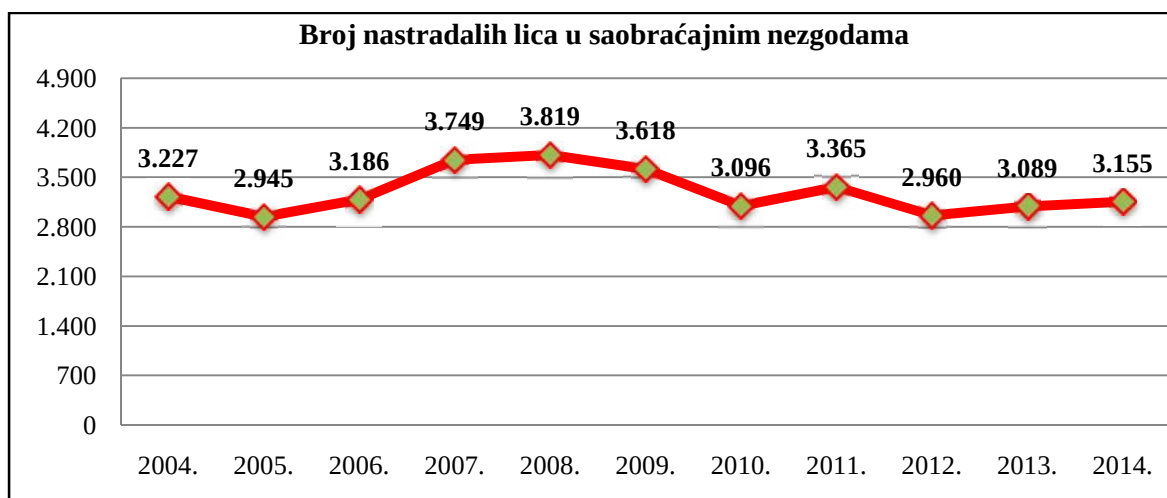
Izvor: [<http://www.rzs.rs.ba>, 2015.]

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Broj nastradalalih lica u saobraćajnim nezgodama	3.227	2.945	3.186	3.749	3.819	3.618	3.096	3.365	2.960	3.089	3.155

⁹⁰ Lipovac, K., (2008.), *Bezbednost saobraćaja*, Beograd: Javno preduzeće Službeni list SRJ, str. 80.

⁹¹ Fenomen **tamne brojke** se odnosi na postojanje određenog broja neevidentiranih saobraćajnih nezgoda.

U Tabeli 4. prikazan je broj nastradalih lica po godinama za period od 2004. do 2014. godine. Na osnovu ovih podataka se može vidjeti da na području Republike Srpske skoro svake godine u saobraćaju nastrada oko 3.000 lica, što je neprihvatljiv broj sa aspekta bezbjednosti saobraćaja. Veliki broj nastradalih lica se javlja i u poslednjoj posmatranoj godini, odnosno broj nastradalih lica u 2014. u odnosu na 2013. godinu je porastao za 2,14%, a sve to ukazuje na postojanje veoma slabog sistema upravljanja bezbjednošću saobraćaja na području Republike Srpske.

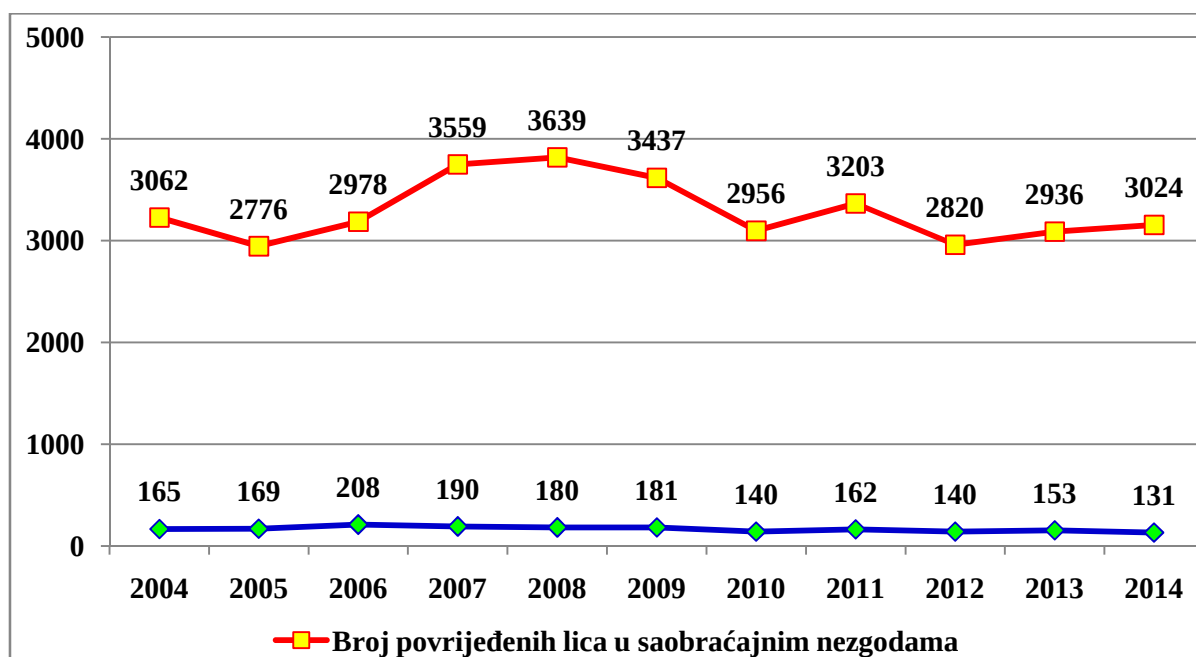
Dijagram 4: Broj nastradalih lica u saobraćajnim nezgodama

Upoređujući podatke za 2008. godinu sa podacima iz Tabele 1. saobraćajne nezgode sa nastradalim licima, takođe za 2008. godinu, kao godinu sa najvećim brojem nastradalih lica, može se zaključiti da u 2008. godini po jednoj saobraćajnoj nezgodi nastradaju 1 – 2 osobe. Do istog zaključka se dolazi analizirajući i ostale godine posmatranog perioda. Sledeći korak u analiziranju apsolutnih pokazatelja o posledicama saobraćajnih nezgoda jeste pokazatelj o broju povrijeđenih u saobraćajnim nezgodama, prikazan u tabeli 5.

Tabela 5: Broj povrijeđenih u saobraćajnim nezgodama na području Republike Srpske

Izvor: [<http://www.rzs.rs.ba>, 2015.]

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Broj poginulih lica u saobraćajnim nezgodama	165	169	208	190	180	181	140	162	140	153	131
Broj povrijeđenih lica u saobraćajnim nezgodama	3.062	2.776	2.978	3.559	3.639	3.437	2.956	3.203	2.820	2.936	3.024

Dijagram 5: Broj povrijeđenih u saobraćajnim nezgodama

Na osnovu dijagrama 5. može se uočiti da je najmanji broj povrijeđenih lica u Republici Srpskoj zabilježen 2005. godine sa 2.776 povrijeđenih lica, dok je najveći broj povrijeđenih lica zabilježen 2008. godine sa ukupno 3.639 povrijeđenih lica, što je za 31% više u odnosu na 2005. godinu. U periodu između 2005. – 2014. godine ova vrijednost je uglavnom u porastu što ukazuje na potrebu da se preduzmu određene mjere kako bi se u budućnosti poboljšala bezbjednost na putevima Republike Srpske i kako bi ovi brojevi bili smanjeni.

Broj poginulih lica u saobraćajnim nezgodama je u porastu od 2004. do 2006. godine, nakon čega se uočava pad ovog pokazatelja u naredne dvije godine. Od 2008. godine pa sve do kraja posmatranog perioda uočavaju se stalne varijacije ovog pokazatelja. Posmatrajući 2013. godinu vidi se da broj poginulih lica u saobraćajnim nezgodama iznosi 153 poginula lica, što znači da se broj poginulih lica u 2013. godini povećao za 13 poginulih lica u odnosu na 2012. godinu u kojoj je registrovano 140 poginulih lica u saobraćajnim nezgodama. U procentima ovo povećanje iznosi 9,3%. U 2014. godini zabilježeno je 131 poginulo lice u saobraćajnim nezgodama, što pokazuje da je u poslednjih jedanaest godina na području Republike Srpske u 2014. godini zabilježen najmanji broj poginulih lica u saobraćajnim nezgodama. Dakle, u 2014. u odnosu na 2013. godinu broj poginulih lica u saobraćajnim nezgodama opao je za 22 poginula lica, što znači da se broj poginulih lica u 2014. smanjio za 14,38% u odnosu na 2013. godinu.

Ovdje, kao i kod analize saobraćajnih nezgoda, može se zaključiti da postoje stalne varijacije iz godine u godinu, u pogledu pada i rasta broja poginulih lica, što govori da se moraju jasno planirati i preduzeti odgovarajuće mjere, projekti i programi u cilju unaprijeđenja ovog pokazatelja, odnosno da se mora znatno ozbiljnije pristupiti problemu upravljanja bezbjednošću saobraćaja na području Republike Srpske. Slijedi grafički prikaz podataka iz Tabele 6. Kao što je kod analize apsolutnih pokazatelja o saobraćajnim nezgodama izvršen sumarni prikaz ovih pokazatelja, isto tako će u ovom dijelu rada biti dat sumarni prikaz analize apsolutnih pokazatelja o posledicama saobraćajnih nezgoda.

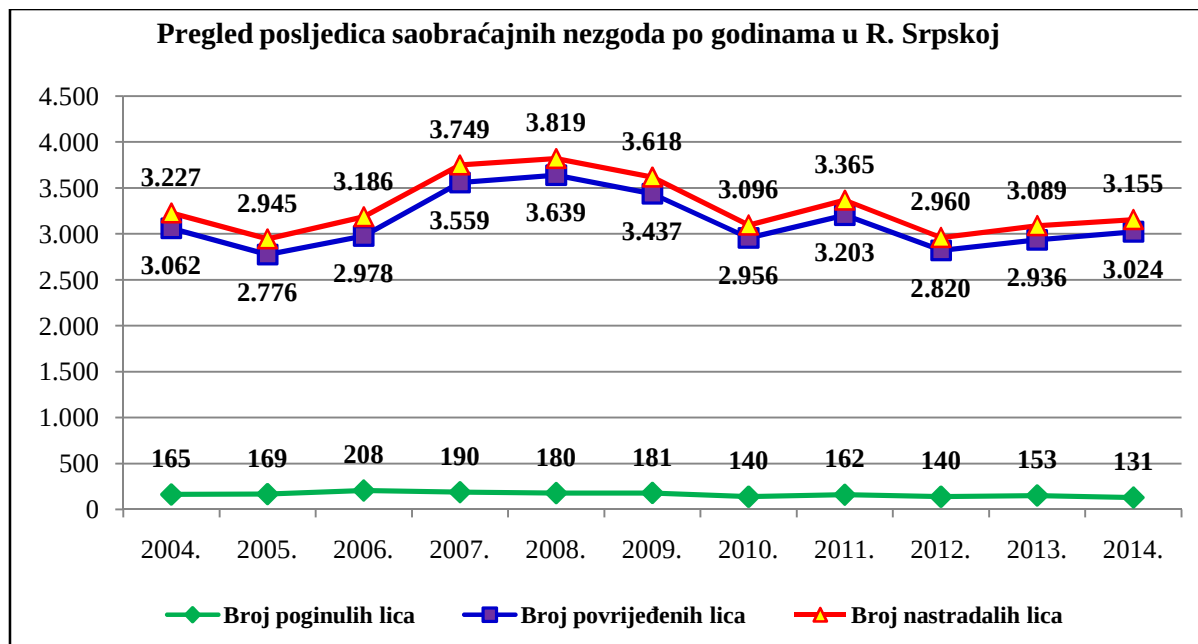
Kao što analiza bezbjednosti saobraćaja o saobraćajnim nezgodama nije pokazala pozitivne rezultate za područje Republike Srpske, tako ni analiza apsolutnih pokazatelja o poslasticama saobraćajnih nezgoda ne pokazuje zadovoljavajuće rezultate. Naime, na području Republike Srpske u saobraćajnim nezgodama u poslednjih jedanaest godina nastradalo je 36.209 lica, od čega je 1.819 lica smrtno stradalo, a 34.390 bilo povrijeđeno. Ovakvo stanje bezbjednosti saobraćaja u Republici Srpskoj nije prihvatljivo. Može se uočiti veliki broj negativnih posledica saobraćajnih nezgoda, a osim toga, kao i kod pokazatelja o saobraćajnim nezgodama, javlja se problem kontinuiteta, tj. ne uočavaju se značajnija poboljšanja bezbjednosti saobraćaja, prikazano na tab eli 6 i dijagramu 6.

Tabela 6: Pregled apsolutnih pokazatelja o poslasticama saobraćajnih nezgoda

Izvor: [<http://www.rzs.rs.ba>, 2015.]

Godina	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	Ukupno
Broj poginulih lica u saob. nezgodama	165	169	208	190	180	181	140	162	140	153	131	1.819
Broj povrijeđenih lica u saob. nezgodama	3.062	2.776	2.978	3.559	3.639	3.437	2.956	3.203	2.820	2.936	3.024	34.390
Ukupan broj nastradalih lica u saob. nezgodama	3.227	2.945	3.186	3.749	3.819	3.618	3.096	3.365	2.960	3.089	3.155	36.209

Sagledavanjem svih apsolutnih pokazatelja bezbjednosti saobraćaja, može se uvidjeti da je bezbjednost saobraćaja na području Republike Srpske na niskom nivou, da u poslednjih jedanaest godina nije došlo do značajnijeg poboljšanja, te da je potrebno preduzeti ozbiljnije strateške mjere koje će se provoditi i pratiti u kontinuitetu, te koje će bezbjednost saobraćaja na području Republike Srpske dovesti na zadovoljavajući nivo.

Dijagram 6: Pregled posljedica saobraćajnih nezgoda po godinama

5. Zaključak

Analiza direktnih pokazatelja bezbjednosti saobraćaja sprovedena je na području Republike Srpske u periodu od 2004. do 2014. godine u cilju ukazivanja na trenutno stanje bezbjednosti saobraćaja i davanja smjernica za unaprijeđenje u ovoj oblasti. Sprovedena je detaljna analiza apsolutnih pokazatelja o saobraćajnim nezgodama, apsolutnih pokazatelja o posljedicama saobraćajnih nezgodama.

Rezultati analize direktnih pokazatelja bezbjednosti, tj. apsolutnih pokazatelja, pokazali su da bezbjednost saobraćaja na području Republike Srpske nije na zadovoljavajućem nivou. Tokom analiziranog perioda uočene su varijacije pokazatelja iz godine u godinu bez određenog pravila. Ono što je zabrinjavajuće jeste da su mnogi pokazatelji u posljednjim godinama u porastu ili na visokom nivou. Nije uočen kontinuirani trend pada niti jednog pokazatelja u posljednjim godinama. Sve to ukazuje na činjenicu da na području Republike Srpske nisu definisane, niti sprovedene odgovarajuće mjere koje bi dovele do unaprijeđenja bezbjednosti saobraćaja. Dakle, u Republici Srpskoj, potrebno je sprovesti odgovarajući sistem mjera koji će značajno uticati, prije svega, na smanjenje broja saobraćajnih nezgodama, kao i broja poginulih i povrijeđenih lica u saobraćajnim nezgodama. Trend pada ovih pokazatelja na području Republike Srpske mora biti uspostavljen u godinama koje dolaze.

Prema rezultatima analize apsolutnih pokazatelja, može se zaključiti da na području Republike Srpske ne postoji adekvatno uspostavljen sistem upravljanja bezbjednošću saobraćaja koji bi doveo do poboljšanja u ovoj oblasti. Obrazovanost stanovništva u ovoj oblasti je na niskom nivou, kao i trenutno stanje bezbjednosti saobraćaja. To zahtijeva preduzimanje ozbiljnih i strateških mjera koje će bezbjednost saobraćaja u Republici Srpskoj dovesti na zadovoljavajući nivo. Te mjere podrazumijevaju, prije svega, veću obrazovanost stanovništva i njihovu veću uključenost u različite programe i kampanje. Zatim, potrebno je preduzeti mjere koje se direktno odnose na bezbjednost saobraćaja koje obuhvataju smanjenje izloženosti drumskom saobraćaju putem adekvatno prostornog planiranja, zatim smanjenje rizika nastanka saobraćajnih nezgodama poboljšanjem saobraćajne infrastrukture, kao i smanjenje rizika povrijeđivanja prilikom nastanka saobraćajnih nezgodama što se odnosi na povećanje stepena upotrebe bezbjednosnih sistema u vozilima. Dakle, potrebno je aktivno upravljati bezbjednošću saobraćaja.

Bezbjednost saobraćaja predstavlja fenomen kojim se, u današnje vrijeme, može upravljati uspostavljanjem odgovarajućeg sistema. Međutim, takav sistem zahtijeva veliku posvećenost i kontinuitet. U Republici Srpskoj je neophodno da se uvidi značaj ovog sistema i prednosti koje on donosi, te da se kao takav uspostavi na visokokvalitetnom nivou.

Literatura

- [1] Branković, N. i Trhulj, E., (2007.), **Saobraćajne nezgode u Bosni i Hercegovini i mjere za njihovo sprečavanje**, u publikaciji: Zbornik – Nezgode i nesreće i mjere za njihovo sprečavanje, Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
- [2] Lindov, O., Čekić, Š., Čaušević, S., (2007.), **Sigurnost cestovnog saobraćaja u Bosni i Hercegovini**, u publikaciji: Zbornik – Nezgode i nesreće i mjere za njihovo sprečavanje, Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
- [3] Lindov, O., (2007.), **Sigurnost u cestovnom saobraćaju**, Sarajevo: Fakultet za saobraćaj i komunikacije

- [4] Lindov, O., Pravdić, Lj., (2009.), **Značaj evidentiranja i sanacije opasnih dionica na cestama u funkciji smanjenja broja stradalih u saobraćaju**, u publikaciji: Drugi BiH Kongres o cestama, Sarajevo: Udruženje konsultanata inženjera BiH
- [5] Lipovac, K., (2008.), **Bezbednost saobraćaja**, Beograd: Javno preduzeće Službeni list SRJ
- [6] Naučno – stručni skup, (2006.), **Bezbednost saobraćaja na koridoru X, Zbornik radova**, Beograd: Saobraćajni fakultet Univerziteta u Beogradu
- [7] **Informacija o stanju bezbjednosti saobraćaja u Republici Srpskoj za period od 2004. do 2014. godine**, http://mup.vladars.net/statistike_pdf/cir/2802042256377985.pdf (01.01. – 28.02.2015.)
- [8] http://www.iddeea.gov.ba/index.php?option=com_content&view=article&id=164&Itemid=106&lang=sr (01.01. – 28.02.2015.)
- [9] **Statistički godišnjak Republike Srpske 2014.**, Banja Luka: Republički zavod za statistiku Republike Srpske,
http://81.93.77.240/front/article/1331/?left_mi=None&add=None (01.01. – 28.02.2015.)
- [10] **Registrovana drumska, motorna i priključna vozila i saobraćajne nezgode I, II, III, IV tromjesečje 2014.**, Banja Luka: Republički zavod za statistiku Republike Srpske -
<http://81.93.77.240/front/category/174/> (01.01. – 28.02.2015.)
- [11] <http://www.motorna-vozila.com/metoda-ankete-saobracaju/> (01.01. – 28.02.2015.)
- [12] https://www.google.ba/search?q=republika+srpska&client=opera&hs=U6e&source=lnms&tbnm=isch&sa=X&ei=9kPZVMr6EMXhar_pgsAO&ved=0CAgQ_AUoAQ&biw=1366&bih=632#imgdii=&imgrc (01.01. – 28.02.2015.)